

вторинною, третинною. Первинна соціальна профілактика – найбільш масова і неспецифічна. Соціальна робота тут носить інформаційний характер, оскільки спрямована на формування у особистості неприйняття явища та категоричну відмову від маніпуляцій. У свою чергу, вторинна соціальна профілактика проституції є в основному груповою. Мета вторинної соціальної профілактики передбачає зміну ставлення до себе та оточуючих, формування досвіду поведінки у ситуаціях, які можуть привести до втягнення у секс індустрію. Вторинна соціальна профілактика спрямована на дітей та молодь «групи ризику». Третинна соціальна профілактика є в основному індивідуальною, передбачає тривалу роботу і комплекс соціальних послуг.

Отже, для ефективної реалізації технологій соціальної роботи з жінками секс-бізнесу потрібно, щоб соціальні служби забезпечували підтримку при короткостроковому інтенсивному втручання, що передбачає регулярні зустрічі соціального працівника і клієнта, наявність достатнього часу для індивідуальної роботи. На нашу думку, вони вселяють клієнтам відчуття партнерства і самоповаги.

НОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ З ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ У СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ УНІВЕРСИТЕТАХ

Куліш С.М. (м. Харків, Україна)

Процес реформування освітньої системи України, насамперед поліпшення якісного професійного, світоглядного, етико-морального стану викладацького корпусу вищої школи, нагально потребує скрупульозного аналізу навчально-педагогічного й науково-просвітницького досвіду минулих років. Не випадково у проєкті «Національної доктрини розвитку освіти України у ХХІ ст.» (2000 р.) говорилося не лише про необхідність глибоких досліджень у галузі психолого-педагогічної науки, включаючи організаційно-педагогічний аспект, але й базування наукових принципів на культурно-історичних цінностях українства, традиціях та духовному потенціалі, які дісталися нам у спадок.

Природно, що в умовах вільного, необтяженого ідеологічними канонами дослідження розвитку навчально-виховного процесу все більше значення набувають історико-педагогічні теми. Адже сучасні інноваційні програми, що передбачають суттєве поглиблення аналізу надбань вищої освіти як складної нелінійної системи, неможливі без гнучкого врахування досвіду минулого. Навіть побіжний огляд шляху, пройденого освітньою сферою, її парадигмально-світоглядних змін свідчить, що саме власне усвідомлення еволюції теоретико-методологічного характеру ставало фактором поступу. Так було здавна – при переході від практико-догматичного до теоретико-академічного стилю викладання, перемозі сократичного методу над евристичним і навпаки, перетворення студентів на помічників у пошуку наукової істини. Саме на необхідності глибоких історико-педагогічних досліджень, які б висвітлювали динаміку перетворень навчально-педагогічного, навчально-методичного, організаційно-матеріального аспектів, наголошується в монографії А.Павко і Л.Курило, присвяченій огляду історико-педагогічної історіографії періоду ХІХ – початку ХХ ст. [1].

Л. Курило у 2007 р. виокремила п'ять основних періодів у педагогічно-історіографічному процесі становлення й розвитку університетської педагогічної освіти в Україні ХІХ – початку ХХ ст. Адже, слушно зауважує Т.О. Шаравара, донедавна історія реформування освіти України протягом досліджуваного періоду «майже не викликала інтересу науковців». А от початок ХХІ ст. не лише в Україні, але і в Росії, Білорусі, інших республіках колишнього СРСР, демонструє

значне розширення змістовного дослідження проблем вищої освіти в період XIX – поч. XX ст., включаючи регіональні. Дещо в іншому ракурсі, ніж на попередніх етапах, аналізується діяльність попечителів, Вчених рад університетів, окремих професорів, урядових структур. Більш зважено й диференційовано оцінюється рівень навчально-просвітницького й навчально-методичного доробку викладачів, зміст університетських Статутів тощо [2, с.6-7; 3, с.155-156].

Реальність XXI ст. переконливо свідчить, що чимало із тих проблем, якими опікувалися університети минулого, до цього часу не розв'язані. Зокрема втілення головних навчальних принципів (науковість, системність, послідовність, активність, самостійність, свідоме ставлення до навчання, наочність, ґрунтовність врахування індивідуальних особливостей студентів та учнів, емоційність) до процесу навчання становить не менші труднощі, ніж у XIX ст. А враховуючи постійне зростання обсягу знань досить корисно дізнатися, як долали аналогічні проблеми наші попередники. У їхньому досвіді, як довели вітчизняні вчені О. Сухомлинський, Л. Ваховський, В.Майборода, М.Ярмаченко, З. Равкіна, В. Струманський, Г. Корнетова, В. Галкін, О.Глузман, Н.Дем'яненко, І.Курляк, О. Вознюк, С. Микитюк, А. Алексюк, С. Черняк, І. Сіра, Л. Хижняк та інші, маються суттєві теоретичні й практично-пізнавальні концепції, які можна використовувати в наші дні. Про необхідність врахування досвіду минулого йде мова в працях Н.М. Гупана [4], П.М. Резько [5].

Як відомо, XIX – початок XX ст. були роками багатьох новацій, перебудов в галузі народної освіти різних ланок, включаючи гімназії та університети. Саме в епоху масових зрушень у свідомості як керівництва країни, так і простих громадян, що усвідомили значення освіти, не припинялися пошуки найбільш ефективних шляхів трансформації навчального процесу, форм і методів педагогічного впливу на підростаюче покоління. Причому реалії далекого минулого незаперечно демонструють, що значна частина національно-педагогічного доробку не втратила актуальності. Це стосується особливостей еволюції педагогічної думки, змісту педагогічної освіти, аналізу складнощів і протиріч в генезі навчально-виховного процесу тощо. Одним з аспектів цих питань є історико-педагогічний аналіз процесу викладання основ педагогіки й дидактики, а також підготовки в університетах викладачів для системи освіти. До цієї проблеми якимось чином зверталися як вчені минулих епох, так і сучасні: І.Важинський, О.Лавріненко, Н.Дем'яненко, І.Прокопенко, Л.Курило, А.Павко, Л.Юрченко та інші. Зокрема, Л.Юрченко у своїй дисертації розглянула розвиток педагогіки у Харківському університеті протягом 1805 – 1861 рр. Така хронологія не дозволила їй проаналізувати діяльність педагогічних курсів при університеті, що існували до 1867 р. Крім того, автор дещо перебільшила масштаби упровадження до навчально-пізнавального процесу педагогічних дисциплін [6]. Однак окремі сторінки вказаної теми залишаються недостатньо дослідженими: причини труднощів у комплектуванні слухачами Педагогічного інституту та педагогічних курсів при Імператорському Харківському університеті, підборі викладачів, номенклатурі навчальних предметів, факторів нестабільності існування вказаних інституцій. Саме враховуючи стан з опанування педагогічних принципів та вмінь, можливо ефективно висвітлити складний і неоднозначний, уривчастий шлях розвитку педагогіки в Імператорському Харківському університеті протягом XIX – початку XX століть. Крім того, ретроспективний огляд вимагає уважного зіставлення особливостей педагогічної моделі XIX ст., що еволюціонувала, з парадигмою сучасної педагогічної думки. Саме так можливо виявити елементи спадкоємності чи неузгодженості, необхідні для сучасного педагога, котрий звертається до набутого попередниками педагогічного досвіду.

Література

1. Павко А.І., Курило Л.Ф. Вітчизняна університетська педагогічна освіта в імперську добу: історіографічні та методологічні аспекти: – Монографія – К.: Знання України, 2005. – 120с.
2. Курило Л.Ф. Проблеми вітчизняної університетської педагогічної освіти в XIX – на початку XX ст. Автореферат. Дис. канд. педаг. наук. – Луганськ, 2007. – 20 с.
3. Шаравара Т. Дорадянська історіографія університетських реформ другої половини XIX – початку XX століття у Російській імперії// Українознавство (К.). – 2011. – №1. – С.99-103.
4. Гупан Н.М. Історіографія розвитку історико-педагогічної науки в Україні. – К. 2000. – 221с.
5. Резько П.Н. Педагогическое наследие средневековья: значение для современной высшей школы. – Брест: Бр. ГТУ, 2009. – 167 с.
6. Юрченко Л.П. Развитие педагогики высшей школы в Харьковском университете (1805-1861гг.) Автореферат. Дис. канд. педаг. наук. – Харьков, 1981. – 19 с.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЯК ОДИН ІЗ ПРОВІДНИХ АСПЕКТІВ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Кушнерова Т.Є. (м. Київ, Україна)

Актуальним та центральним питанням сучасної освіти є розвиток умінь особистості ефективно самостійно здобувати знання та використовувати їх в практичній діяльності, оволодіння інформаційною культурою, здатності до свідомої та відповідальної роботи, навичок критичного мислення, яке дозволяє оцінювати діяльність в певній ситуації та бути комунікабельною, контактною в різних соціальних групах. Особистість, яка вступає в самостійне життя, має бути конкурентоспроможною та вміти адаптуватися до життєвих ситуацій, які швидко змінюються.

Особистісно-орієнтоване навчання, що поєднує інформаційно-комунікаційні технології та інтерактивні форми і методичні прийоми, сприяє атмосфері співпраці та взаємонавчання, створює умови розвитку самостійності мислення, творчості, ініціативи, забезпечує процеси самовдосконалення, саморозвитку та самореалізації учнів та студентів. В навчальному процесі змінюється роль викладача: виникає необхідність формування в учнів навичок механізмів саморегуляції навчально-пізнавальної діяльності. Учителю важливо визначити, яким чином зміст предметів відповідає потребам, мотивам, цілям учнів. Від цього залежить, чи будуть вони далі самостійно здобувати знання та застосовувати їх у своїй діяльності.

Організація самостійної роботи – одна з найбільш суттєвих та складних завдань навчально-виховного процесу. У вищих навчальних закладах самостійна робота поступово перетворюється в провідну, спеціально сплановану форму навчального процесу [1]. Це відповідає вимогам Болонського процесу. В ході самоосвітньої діяльності студенти набувають знання, структурують та закріплюють їх, вдосконалюють в процесі індивідуальної практичної роботи, розвивають мислення, навички самоконтролю та застосування інформаційно-комунікаційних технологій. Самостійна робота поступово стає елементом творчості. Тому, навчаючись в школі, учні мають опанувати спеціальні форми та методи самостійного здобуття знань.

Однією з умов ефективності самостійної роботи є її індивідуалізація [6]. Вчителів важливо визначити природний інтелектуальний потенціал учня: індивідуальні особливості психічних процесів (сприйняття, мислення, пам'ять, увага), темперамент, рівень пізнавальної потреби. Для організації самостійної роботи важливі мотивація, логічність, послідовність та наступність у вивченні навчального матеріалу самостійно.